

PROCESUL DE INTEGRARE EUROPEANĂ A REPUBLICII MOLDOVA: EVOLUȚII, PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE, AVANTAJE ȘI IMPEDIMENTE ¹

THE EUROPEAN INTEGRATION PROCESS OF THE REPUBLIC OF
MOLDOVA: DEVELOPMENTS, CHALLENGES AND PERSPECTIVES,
ADVANTAGES AND OBSTACLES

CZU: 327(478):061.1 EU

<https://doi.org/10.53783/rgsnrm2025.15>

Svetlana CIUMAC, doctor în economie, conferențiar universitar,
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al
Universității de Stat din Moldova
e-mail: svetlanaciumac@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3584-3019>

Marina BĂDILEANU, doctor în economie, CȘI, Institutul Național
de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu“, Academia Română
e-mail: badmarina@yahoo.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4150-5366>

Olesea BALAȘA, cercetător științific,
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al
Universității de Stat din Moldova
e-mail: balasa.olesea@yahoo.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-7380-2250>

Rezumat

Procesul de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană reprezintă un demers strategic major al statului moldovean, cu implicații profunde asupra direcției sale de dezvoltare politică, economică și societală. Lucrarea examinează evoluția relațiilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană de la proclamarea independenței în 1991 până la obținerea statutului de stat candidat și deschiderea negocierilor de aderare în 2024. Sunt analizate dimensiunile politice, economice și instituționale ale procesului de integrare, impactul contextului geopolitic regional, precum și principalele obstacole și perspective de aderare efectivă. Totodată, se acordă o atenție specială rolului României și contribuției acesteia la parcursul european al Republicii Moldova. Acest articol oferă deasemenea, o analiză detaliată a avantajelor și impedimentelor pe care le întâmpină Republica Moldova în procesul de aderare la

¹ Articolul este elaborat în cadrul subprogramului 01.05.01 **Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice**, realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

*Uniunea Europeană. Pe baza unei metodologii mixte — analiză documentară, comparații regionale și studii de caz sectoriale — lucrarea identifică factori economici, politici, instituționali și socio-culturali care pot accelera sau frâna parcursul european al Moldovei. Sunt evaluate progresele în alinierea la *acquis*, sprijinul financiar internațional, riscurile asociate problemelor teritoriale, statul de drept și presiunile geopolitice. În final, se propun recomandări practice pentru consolidarea capacității instituționale și accelerarea procesului de aderare.*

Cuvinte-cheie: *integrare europeană, Republica Moldova, Uniunea Europeană, reforme, aderare, extindere, guvernanta, stat de drept.*

Summary

*The process of integrating the Republic of Moldova into the European Union represents a major strategic endeavor of the Moldovan state, with profound implications for its political, economic, and societal development. The paper examines the evolution of relations between the Republic of Moldova and the European Union from the proclamation of independence in 1991 until the attainment of candidate state status and the opening of accession negotiations in 2024. The political, economic, and institutional dimensions of the integration process are analyzed, along with the impact of the regional geopolitical context, as well as the main obstacles and prospects for effective accession. Special attention is also given to the role of Romania and its contribution to the European path of the Republic of Moldova. This article also provides a detailed analysis of the advantages and challenges faced by the Republic of Moldova in the process of joining the European Union. Based on a mixed methodology — documentary analysis, regional comparisons and sectoral case studies — the paper identifies economic, political, institutional, and socio-cultural factors that can accelerate or hinder Moldova's European path. Progress in aligning with the *acquis*, international financial support, risks associated with territorial issues, the rule of law, and geopolitical pressures are evaluated. Finally, practical recommendations are proposed to strengthen institutional capacity and speed up the accession process.*

Keywords: *European integration, Republic of Moldova, European Union, reforms, accession, enlargement, governance, rule of law.*

Integrarea europeană a Republicii Moldova constituie una dintre cele mai complexe și ambițioase politici publice promovate de statul moldovean de la declararea independenței sale. Ea reprezintă nu doar o orientare geopolitică, ci și un proces profund de modernizare instituțională și societală, menit să asigure o transformare durabilă a sistemului politic și economic.

După 1991, obiectivul de apropiere de Uniunea Europeană s-a consolidat treptat, în ciuda multiplelor crize politice, economice și identitare care au marcat evoluția Republicii Moldova. Dacă în anii 1990 relațiile cu Bruxelles-ul au fost mai degrabă simbolice și orientate spre cooperare tehnică, începând cu anii 2000 s-a conturat un cadru strategic mai clar, odată cu lansarea Politicii Europene de Vecinătate (PEV) și, ulterior, a Parteneriatului Estic (PaE).

Republica Moldova se află într-un moment definitiv al evoluției sale politice și socio-economice. Alegerea unui parcurs pro-european a fost accentuată în ultimii ani, culminând cu depunerea cererii de aderare la Uniunea Europeană în

martie 2022 și cu acordarea statutului de stat candidat în iunie 2022. Deschiderea negocierilor în 2024 a intrat Moldova într-o fază în care voința politică internă, capacitatea administrativă și sprijinul extern vor determina viteza și succesul integrării. Această lucrare urmărește o descriere sistematică a avantajelor competitive și a impedimentelor care influențează parcursul aderării.

Metodologia adoptată în acest studiu este mixtă: (i) revizuire și sinteză a literaturii și documentelor oficiale (Comisia Europeană, Consiliul UE, rapoarte ale instituțiilor financiare internaționale), (ii) comparații regionale cu alte state candidate, (iii) studii de caz sectoriale (energie, agricultură, justiție) și (iv) analiză statistică descriptivă a principalelor indicatori economici și sociali. Cercetarea acordă prioritate surselor publice și datelor oficiale disponibile până în 2025.

În plan theoretic această analiză se sprijină pe literatura integrării europene, combinând abordări neo-funcționaliste (accent pe integrarea tehnocrată și eficiența economică) și interguvernamentale (rolul statelor membre și negocierile politice). Conceptul de „capacitate de absorbție” este central: el reflectă capacitatea unui stat de a primi și utiliza fondurile și regulile UE pentru a produce convergență reală.

Procesul de integrare europeană are o dublă dimensiune:

1. una internă, axată pe reforme politice, economice și instituționale;
2. una externă, legată de dinamica extinderii Uniunii Europene și de echilibrul geopolitic regional.

În prezent, Republica Moldova traversează o etapă crucială a acestui proces, fiind recunoscută drept stat candidat și pregătindu-se pentru negocierile de aderare, deschise oficial în 2024.

Cadru istoric și instituțional al relațiilor Republica Moldova – Uniunea Europeană relevă că relațiile Republicii Moldova cu Uniunea Europeană s-au aprofundat gradual, de la Parteneriatul Estic la semnarea Acordului de Asociere/DCFTA în 2014. Anii 2014–2021 au adus ajustări legislative și economice, dar și perioade de stagnare din cauza instabilității politice. Evenimentele geopolitice (în special agresiunea Rusiei asupra Ucrainei din 2022) au sporit interesul pentru integrare, percepută ca o garanție de securitate și stabilitate.

1. *Primele etape ale relațiilor bilaterale (1991–2003)*

După proclamarea independenței, la 27 august 1991, Republica Moldova a stabilit relații diplomatice cu majoritatea statelor membre ale Uniunii Europene. În 1994, a fost semnat Acordul de Parteneriat și Cooperare (APC) între Republica Moldova și Comunitatea Europeană, intrat în vigoare în 1998.

APC a constituit prima bază juridică a relațiilor bilaterale, având drept scop promovarea dialogului politic, cooperării economice și asistenței tehnice. Deși nu

oferea o perspectivă de aderare, acordul a permis inițierea unui proces de armonizare legislativă și instituțională.

În această perioadă, Republica Moldova a adoptat o poziție de echilibru între Est și Vest, menținând relații strânse cu Federația Rusă, dar și aspirând la o apropiere de structurile europene. Lipsa unei strategii coerente și instabilitatea politică internă au limitat însă eficiența reformelor.

2. *Politica Europeană de Vecinătate și Parteneriatul Estic (2004–2013)*

După extinderea din 2004, Uniunea Europeană a lansat Politica Europeană de Vecinătate (PEV), destinată să consolideze cooperarea cu statele din estul și sudul Europei. Republica Moldova a devenit parte activă a acestei politici, semnând în 2005 un Plan de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană, care a oferit un cadru pentru reforme democratice, statul de drept și dezvoltarea economică.

Ulterior, în 2009, lansarea Parteneriatului Estic (PaE) a amplificat dimensiunea politică a relațiilor, oferind Moldovei acces la programe europene și la o cooperare economică mai profundă. În acest context, s-au deschis negocierile pentru Acordul de Asociere (AA) și Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA).

Deși perioada 2009–2013 a fost marcată de instabilitate politică, guvernele de coaliție pro-europeană au făcut progrese notabile în armonizarea legislației cu acquis-ul comunitar și în liberalizarea vizelor, obținută în 2014.

3. *Acordul de Asociere și aprofundarea relațiilor cu Uniunea Europeană*

Semnarea Acordului de Asociere la 27 iunie 2014 a marcat trecerea Republicii Moldova la o nouă etapă de integrare. Acordul cuprinde componente politice, economice, comerciale și juridice, având la bază valorile fundamentale ale Uniunii: democrația, statul de drept, respectarea drepturilor omului și buna guvernare.

Prin componenta sa economică, DCFTA, Republica Moldova a obținut acces preferențial pe piața unică europeană, iar companiile moldovenești au fost stimulate să-și alinieze standardele la normele europene.

În plan instituțional, Acordul de Asociere a creat Consiliul de Asociere, Comitetul de Asociere și Subcomitetele sectoriale, care monitorizează implementarea prevederilor acordului.

Totuși, perioada 2014–2019 a fost marcată de evenimente negative care au afectat credibilitatea reformelor — în special „furtul miliardului” din sistemul bancar și consolidarea influenței oligarhice asupra instituțiilor statului. Aceste evoluții au determinat o scădere a sprijinului financiar european și o reevaluare a condiționalităților impuse Chișinăului.

4. *Relansarea procesului european după 2020*

1. Schimbarea de paradigmă politică

Alegerile prezidențiale din 2020 și cele parlamentare din 2021 au marcat revenirea pe agenda politică a unei direcții clar pro-europene. Alegerea Maiei Sandu ca președinte și victoria Partidului Acțiune și Solidaritate (PAS) au creat premisele pentru o guvernare stabilă și reformistă. Iar alegerile prezidențiale din 2024 și alegerile parlamentare din 2025 au consolidat această direcție.

Guvernul a lansat programe ample de reforme, vizând consolidarea statului de drept, reformarea justiției și combaterea corupției. În paralel, a fost reactivat dialogul strategic cu Bruxelles-ul, culminând cu depunerea oficială, în martie 2022, a cererii de aderare la Uniunea Europeană.

2. Obținerea statutului de stat candidat

În iunie 2022, Consiliul European a acordat Republicii Moldova statutul de stat candidat, alături de Ucraina, recunoscând eforturile în domeniul reformelor și solidaritatea cu valorile europene în contextul războiului din Ucraina.

În decembrie 2023, Comisia Europeană a recomandat deschiderea negocierilor de aderare, iar în vara anului 2024 a început procesul de screening al legislației naționale în raport cu acquis-ul comunitar.

Statutul de candidat a adus Republicii Moldova într-o nouă paradigmă politică și administrativă, transformând integrarea europeană dintr-un obiectiv declarativ într-un proces juridic concret, supus monitorizării și condiționalităților stricte.

5. *Dimensiunea internă a integrării europene: reforme și transformări structurale*

1. Reforma justiției și statul de drept

Reforma sistemului judiciar reprezintă una dintre cele mai importante și totodată dificile condiții impuse de Uniunea Europeană pentru avansarea procesului de aderare. Din 2021, autoritățile de la Chișinău au inițiat un amplu proces de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor („vetting”), inspirat de modelele din Albania și Ucraina.

Obiectivul principal este restabilirea încrederii publice în justiție, combaterea corupției sistemice și crearea unui sistem judiciar independent. Au fost înființate Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor în formule noi, mai transparente, iar Uniunea Europeană a sprijinit financiar și logistic acest proces.

Deși progresele sunt semnificative, persistă obstacole precum rezistența din interiorul corpului magistrat, lipsa de capacitate administrativă și tentațiile de politicizare. Totuși, reformele în justiție rămân pilonul central al integrării europene, întrucât condiționează și alte domenii de cooperare.

2. Lupta împotriva corupției și deoligarhizarea

Corupția reprezintă una dintre cele mai persistente probleme structurale ale

Republicii Moldova. În perioada 2010–2019, influența oligarhică a distorsionat instituțiile statului, generând un sistem clientelar. După 2020, s-a produs o schimbare semnificativă prin adoptarea Strategiei Naționale Anticorupție și consolidarea Autorității Naționale de Integritate (ANI).

UE condiționează sprijinul financiar de rezultate tangibile în domeniul anticorupției, iar Chișinăul a făcut pași vizibili prin investigații în dosare de mare corupție și recuperarea activelor fraudate. Totuși, deoligarhizarea reală rămâne un proces de durată, care necesită o cultură instituțională consolidată și mecanisme de control civil eficiente.

3. Reforma administrației publice și a serviciului civil

Un alt pilon al integrării europene îl constituie modernizarea administrației publice. Din 2022, Republica Moldova implementează Strategia de Reformă a Administrației Publice (2023–2030), axată pe profesionalizarea funcționarilor, digitalizarea serviciilor publice și descentralizarea decizională.

Programele de e-guvernare, recunoscute la nivel european, reprezintă una dintre poveștile de succes ale Moldovei, facilitând transparența și reducerea birocrăției. Totuși, nivelul scăzut al salariilor în sectorul public și fluctuația personalului rămân probleme semnificative.

6. *Dimensiunea economică a integrării europene*

1. Evoluția relațiilor comerciale

Uniunea Europeană este în prezent principalul partener comercial al Republicii Moldova, reprezentând peste 60% din exporturile și circa 50% din importurile țării. Principalele produse exportate către UE sunt vinurile, fructele, produsele agroalimentare, textilele și componentele industriale.

Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA) a contribuit la creșterea competitivității companiilor moldovenești, la diversificarea piețelor și la atragerea investițiilor străine. Cu sprijinul financiar european, au fost dezvoltate infrastructura rutieră și energetică, programe pentru întreprinderi mici și mijlocii și proiecte de dezvoltare rurală.

2. Reformele economice și stabilitatea macrofinanciară

Economia Republicii Moldova s-a confruntat cu multiple șocuri externe – pandemia COVID-19, criza energetică și războiul din Ucraina. Cu toate acestea, colaborarea cu UE a oferit un sprijin consistent prin asistență macrofinanciară și fonduri pentru redresare.

Reformele economice sunt orientate către liberalizarea pieței, creșterea transparenței fiscale, consolidarea sistemului bancar și digitalizarea economiei. În 2023, Comisia Europeană a aprobat Planul Economic și de Investiții pentru Parteneriatul Estic, din care Republica Moldova este unul dintre principalii beneficiari.

În același timp, dependența energetică, productivitatea redusă și emigrarea forței de muncă continuă să limiteze potențialul de creștere pe termen lung.

7. Dimensiunea energetică și securitatea regională

Războiul din Ucraina a demonstrat vulnerabilitatea energetică a Republicii Moldova. Până în 2022, țara depindea aproape integral de gazul rusesc și de infrastructura energetică controlată de Moscova. În ultimii ani, însă, s-au înregistrat progrese majore:

- conectarea la sistemul energetic european (ENTSO-E) prin intermediul României;
- diversificarea surselor de import prin gazoductul Iași–Ungheni–Chișinău;
- investiții în energie regenerabilă și eficiență energetică.

UE și România au devenit parteneri strategici în domeniul securității energetice, oferind sprijin tehnic, financiar și de infrastructură. Aceste progrese contribuie direct la obiectivul de integrare energetică europeană, una dintre condițiile prealabile pentru aderare.

8. Dimensiunea geopolitică și rolul României

1. Contextul regional și factorul de securitate

Războiul din Ucraina a schimbat fundamental percepția Uniunii Europene asupra regiunii estice. Republica Moldova a devenit un element-cheie al stabilității regionale și un partener de încredere pentru Bruxelles și NATO.

În paralel, Chișinăul a început o aliniere progresivă la politica externă și de securitate comună a UE (PESC), sprijinind sancțiunile împotriva Federației Ruse și consolidând cooperarea cu structurile europene de apărare civilă.

Această orientare clară pro-europeană a redus influența geopolitică a Moscovei, dar a generat și riscuri de destabilizare internă prin campanii de dezinformare, ingerințe politice și presiuni economice.

2. Rolul României în procesul de integrare europeană

România are un rol determinant în parcursul european al Republicii Moldova. Ca principal avocat al integrării europene a Chișinăului, România a susținut constant apropierea Moldovei de UE prin:

- proiecte de interconectare energetică, educațională și de infrastructură;
- sprijin diplomatic în cadrul instituțiilor europene;
- asistență tehnică pentru armonizarea legislativă și administrativă;
- programe culturale și de educație (burse, programe Erasmus, schimburi academice)

Prin implicarea sa, România a devenit puntea instituțională și culturală între Republica Moldova și Uniunea Europeană, contribuind decisiv la consolidarea orientării vestice a țării.

9. *Societatea civilă, mass-media și sprijinul public*

Integrarea europeană nu este un proces exclusiv guvernamental, ci unul ce implică întreaga societate. Organizațiile societății civile din Republica Moldova au avut un rol esențial în monitorizarea reformelor, promovarea transparenței și educația civică pro-europeană.

Sondajele recente arată că peste 65–70% dintre cetățeni susțin aderarea la UE, în creștere semnificativă față de anii precedenți. Acest sprijin popular este alimentat de beneficiile tangibile ale apropierii de Europa: regimul liberalizat de vize, piețe deschise, investiții, infrastructură și perspective de dezvoltare.

Totodată, dezinformarea și polarizarea mediatică reprezintă riscuri majore. Pentru contracararea acestora, UE sprijină dezvoltarea mass-mediei independente, a alfabetizării mediatică și a proiectelor educaționale europene.

Avantajele Republicii Moldova de aderare la Uniunea Europeană

1. Proximitatea geografică și conexiunile transfrontaliere

Poziția geografică la granița cu UE, alături de culoarele comerciale și de legătura directă cu România, oferă avantaje logistice importante. Cooperarea transfrontalieră facilitează proiecte comune în infrastructură, energie, sănătate și educație.

2. Susținerea populației și legitimitatea democratică

Majoritatea sondajelor recente indică un sprijin semnificativ al populației pentru integrarea în UE. Această legitimitate oferă autorităților un mandat politic pentru reforme care, de regulă, pot întâmpina rezistență locală.

3. Sprijin financiar și tehnic consistent

Pachetele de asistență macrofinanciară, programele de asistență tehnică și proiectele de infrastructură (inclusiv cele legate de securitate energetică) oferă resurse esențiale pentru implementarea reformelor și pentru reducerea vulnerabilităților.

4. Progrese legislative și instituționale

Alinierea legislației la *acquis* în multiple domenii (mediu, certificări agricole, protecția consumatorului) semnalează o capacitate legislativă existentă care poate fi extinsă pentru capitole mai exigente.

5. Potențialul economic și societatea civilă activă

Sectorul IT, diaspora și societatea civilă oferă resurse umane și capital social care pot fi valorificate în procesul de modernizare.

Impedimente și riscuri de aderare la Uniunea Europeană

1. Conflictul transnistrean și integritatea teritorială

Transnistria rămâne o problemă structurală. Abordarea politică și soluțiile

inovatoare (măsurile de consolidare a cooperării economice, mecanisme de garantare a drepturilor cetățenilor) sunt esențiale pentru a reduce riscurile de securitate.

2. Statul de drept și corupția

Capturarea statului, corupția la nivel înalt și influențele politice asupra instituțiilor judiciare continuă să fie percepute ca bariere majore, afectând încrederea investitorilor și credibilitatea internațională.

3. Capacitatea administrativă limitată

Implementarea acquis presupune instituții eficiente, perfecte pentru absorbția fondurilor UE. Deficitele de personal calificat, sistemele informatizate insuficiente și practica administrativă ineficientă încetinesc reformele.

4. Vulnerabilități economice și sociale

Structura economică (dependența de agricultură și remitențe), nivelul ridicat al migrației și infrastructura subdezvoltată constituie obstacole pentru convergența rapidă cu standardele UE.

5. Presiuni externe și campanii hibride

Dezinformarea, presiunile economice și politicile de influență pot submina coeziunea socială și susținerea politică pentru reforme.

Analiză sectorială detaliată

1. Energie și securitate energetică

Tranziția energetică și interconectarea cu rețelele europene reduc vulnerabilitățile. Proiectele de infrastructură, diversificarea surselor și eficiența energetică sunt priorități strategice.

2. Agricultură și dezvoltare rurală

Adoptarea standardelor fitosanitare, accesul la programe IPARD și modernizarea lanțului de aprovizionare sunt esențiale pentru competitivitatea exporturilor agricole.

3. Justiție și drepturi fundamentale

Reformele judiciare — inclusiv procesul de depolitizare a numirilor, creșterea transparenței și mecanisme eficiente de responsabilizare — trebuie să devină prioritar pentru credibilitatea reformelor.

4. Administrație publică și digitalizare

Digitalizarea serviciilor publice, managementul performanței și reformele salariale pot reduce corupția birocratică și pot crește eficiența administrației.

10. *Perspective și scenarii de aderare la UE*

Scenariul optimist: aderarea determină o creștere robustă a investițiilor, îmbunătățirea infrastructurii și convergență economică. Dacă reformele se vor

menține consecvent, Republica Moldova ar putea finaliza negocierile de aderare până în 2030–2032, sincronizându-se cu Ucraina. În acest scenariu, procesul de integrare ar fi accelerat de voința politică internă, de sprijinul României și de noua politică de extindere a UE către Est.

Scenariul prudent: reformele avansează lent, iar vulnerabilitățile externe reduc ritmul convergenței. Un scenariu mai realist prevede o integrare etapizată, cu aderare sectorială la diverse politici europene (energie, piață digitală, transporturi, educație), urmată de aderarea deplină. Acest model ar permite consolidarea graduală a instituțiilor și reducerea riscurilor de implementare superficială.

Scenariul pesimist: instabilitate politică și presiuni externe blochează avansarea.

Principalele provocări rămân: slaba capacitate administrativă; polarizarea politică internă;

riscurile de securitate generate de conflictul transnistrean; rezistența actorilor politici anti-reformiști.

Totuși, contextul geopolitic actual favorizează o fereastră istorică de oportunitate pentru Republica Moldova, în care voința politică internă și sprijinul extern pot convergi spre un obiectiv comun: aderarea efectivă la Uniunea Europeană.

Recomandări politice operaționale

1. Abordări pentru Transnistria: inițiative economice comune, măsuri de încredere și mecanisme juridice flexibile pentru cooperare interregională.

2. Consolidarea statului de drept: crearea unui mecanism independent de investigare a corupției, standarde transparente de selecție pentru judecători și manageri publici.

3. Creșterea capacității administrative: programe de training, parteneriate cu administrații publice din state membre și digitalizare extinsă.

4. Politici economice structurale: stimulente pentru IMM-uri, facilități fiscale temporare pentru investiții strategice și programe de dezvoltare a competențelor pentru forța de muncă.

5. Comunicarea și consolidarea sprijinului public: campanii transparente, educație civică și consultări publice largi.

11. *Implementare, monitorizare și evaluare*

Propun instituirea unui mecanism de monitorizare independent, care să includă indicatori de progres clari, rapoarte semestriale și un plan de corecție rapidă. Transparența rezultatelor va spori încrederea populației și a partenerilor externi.

12. Concluzii

Republica Moldova dispune de avantaje reale pentru integrarea europeană: proximitatea geografică, sprijinul populației, disponibilitatea asistenței financiare și progresele legislative. Pe de altă parte, obstacole majore — Transnistria, statul de drept, capacitatea administrativă și vulnerabilitățile economice — cer măsuri strategice și susținute. Un parcurs de succes va necesita o combinație de reforme interne, sprijin extern și dialog continuu cu cetățenii.

Procesul de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană este, în esență, un proces de transformare internă profundă, ce depășește sfera geopoliticii și se ancorează în valorile democratice și europene.

În mai puțin de două decenii, Republica Moldova a trecut de la o relație de cooperare tehnică la statutul de stat candidat, cu un dialog politic, economic și instituțional consistent.

Reformele în justiție, economie și administrație, alături de parteneriatul strategic cu România și sprijinul Uniunii Europene, constituie fundația pe care poate fi construită aderarea deplină.

Într-un context regional marcat de incertitudini, drumul european al Moldovei este totodată un proiect de modernizare națională, un proces de redefinire a identității statale și o garanție a stabilității democratice.

Aderarea la Uniunea Europeană nu este doar o destinație politică, ci un proces ireversibil de apropiere de valorile și standardele europene, care transformă profund societatea, economia și guvernanta Republicii Moldova.

Referințe bibliografice

1. Comisia Europeană, Raportul de extindere 2024 – Republica Moldova, Bruxelles, 2024.
2. Consiliul European, Concluziile Consiliului privind extinderea UE, Bruxelles, 2023.
3. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, Strategia Națională de Aderare la Uniunea Europeană 2024–2030, Chișinău, 2024.
4. Parlamentul Republicii Moldova, Strategia de Reformă a Administrației Publice 2023–2030, Chișinău, 2023.
5. European External Action Service (EEAS), EU–Moldova Association Agreement Implementation Report, Bruxelles, 2023.
6. Delegation of the European Union to the Republic of Moldova, Fact-sheet on EU Support to Moldova, Chișinău, 2024.
7. World Bank, Moldova Economic Update, Washington, 2024.
8. Freedom House, Nations in Transit: Moldova 2024.

9. Institutul European din România, Extinderea UE către Est: provocări și oportunități pentru Republica Moldova, București, 2024.
10. Stratulat, A. & Ciurea, I., Reformele europene în Republica Moldova: între aspirație și realitate, Chișinău: Institutul pentru Politici Publice, 2023.
11. Guvernul Republicii Moldova, Raport național de progres 2025.
12. European Parliament, Progress towards EU membership, 2025.
13. IRI, Public Opinion Survey Moldova, 2024.
14. EU Neighbourhood Policy, Support for Moldova, 2023–2025.
15. PILPG, Transnistria Conflict Analysis, 2025.
16. SCEEUS, Moldova's EU Accession Prospects, 2025.
17. Reuters, Hybrid threats and resilience in Eastern Europe, 2024.
18. Juc V. Republica Moldova: de la integrare europeană la apropiere europeană. In: Top 10 probleme politice a societății în contextul pandemiei de coronavirus de tip nou. Chișinău: 2022, pp. 101-123. ISBN 978-5-88554-064-3.
19. Juc V. Evoluția relațiilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană de la parteneriat și cooperare la asociere și integrare. In: Modernizarea social-politică a Republicii Moldova în contextul extinderii procesului integraționist European, 21 noiembrie 2018, Chișinău, Republica Moldova: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, 2018, pp. 5-43. ISBN 978-9975-3043-8-2.
20. Juc V., Beniuc L. Acțiunea de politică externă a Uniunii Europene. Chișinău, 2019. 299 p. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2019. 300 p. ISBN 978-9975-146-95-1.
21. Moraru V. Dimensiunea axiologică a procesului de integrare europeană. In: Pregătim viitorul promovând excelența: Congresul Internațional al Universității Apollonia: secțiunea Științe Social-Umane, Ed. 26, 3-5 martie 2016, Iași, România: Editura Apollonia, 2016, Ediția 26, pp. 43-56. ISBN 978-606-8410-74-6.
22. Groza Iu., Rusu Iu., Ghilețchi S., Nemerenco V. Raport Alternativ IPRE: Șapte ani de implementare a Acordului de Asociere UE-Moldova - Progrese, Constrângeri și Priorități. [online]. Chișinău. [citat: 08.06.2023]. Disponibil: <https://ipre.md/2021/11/26/raport-alternativ-ipre-sapte-ani-de-implementare-a-acordului-de-asociere-ue-moldova-progrese-constrangeri-si-prioritati/>.
23. Moraru V. Vocația europeană a Republicii Moldova. În: Europeanizarea: fațetele procesului. Chișinău: Institutul de Integrare Europeană și Științe Politice al Academiei de Științe a Moldovei, 2013, p.7-12.

24. Declarația Parlamentului Republicii Moldova cu privire la parteneriatul politic pentru realizarea obiectivelor integrării europene. <http://old.parlament.md/news/25.03.2005/> (vizitat 14.04.2025).
25. Varzari P. Democrația contemporană și implicațiile sale asupra tranziției politice din Republica Moldova. În: Procese de democratizare în Republica Moldova: realități, tendințe, perspective. Materialele Conferinței Internaționale științifico-practice. Chișinău: S. n. (“Tipografia Reclama”), 2014, p. 63-70.